

Temadag Ogräs

Den 8 november anordnades ett välbesökt seminarium om ogräs på Ultuna. På agendan var att diskutera nordiska forskningsresultat och behovet av ny kunskap för att effektivt kontrollera rotoogräs. Dagen arrangerades av Centrum för ekologisk produktion (EPOK vid SLU), SLU EkoForsk och Institutionen för växtproduktionsekologi, SLU. Planeringen genomfördes i samverkan med Jordbruksverket.

Föredrag:

Dagen inleddes med föredrag av odlingsrådgivare, lantbrukare och ogräsforskare från Sverige, Norge och Danmark. Nya forskningsresultat presenterades från försök med kontroll av kvickrot och åkertistel liksom försök med ny teknik såsom ogräskäraren Comb-cut och Cameleon för att bekämpa ogräs. Michael Norremark redogjorde för danska erfarenheter av ny teknik. Odlingsrådgivare Camilla Persson, VäxtRåd, redogjorde för sina erfarenheter av hur lantbrukare bekämpar framförallt åkertistel i ekologiskt lantbruk i Mälardalen idag och tryckte på behovet av att optimera den odlade grödan för ökad konkurrenskraft mot ogräs samt att det inte går att slarva med växtföljden i en intensiv ekologisk spannmålsodling.

Mats Wennberg, ekologisk spannmålsodlare, berättade om sitt arbete för att bekämpa rotoogräs på gården. De mest problematiska ogräsen hos honom är åkertistel, hästhov och åkermolke. Odlingen domineras av höstvetete men det odlas även vårvete, åkerböna och klöver. För Mats är det viktigt så stor areal som möjligt ska ge skörd och säljas. På gården finns ingen djurproduktion och därför odlas ingen slåttervall och inte heller någon grön gödslingvall. Däremot odlas klöver till frö. Ogräsfilosofin är att stärka grödan och därmed skapa mindre utrymme för ogräsen. Spannmålet gödslas med nedmyllad Biofer eller Vinass och radhackas en till två gånger. Efter skörd kultiveras fälten med gåsfot och höstplöjs. Fält med ogräsproblem läggs i svartträda och kultiveras med gåsfot men plöjning undviks. Ca 10 % av arealen var i svartträda i år och Mats ser bra effekt på ogräsen av denna behandling i upp till 5-6 år.

Diskussion

Under eftermiddagen delades deltagarna upp i fem mindre grupper för att diskutera bland annat följande frågor; Vilka åtgärder kan vi rekommendera idag? Vilken kunskap saknas? Vad bör forskningen prioritera? Hur går vi vidare?

Framkomna åsikter och idéer från gruppdiskussionerna presenterades gemensamt för samtliga grupper vid slutet av dagen, nedan följer ett kort referat av de viktigaste punkterna som togs upp:

Rotogräsens biologi

Det ansågs att kunskapen kring roto­gräsens biologi är ganska omfattande men att det fortfarande finns vissa luckor framförallt gällande hästhov och åkertistelns skottbildning från rotdelar. Det finns också kunskapsluckor kring roto­gräsens viloperioder samt när mekanisk bekämpning har bäst effekt under hösten.

- Mer forskning kring hästhovens biologi
- Ökad förståelse för roto­gräsens viloperioder – när bekämpa de olika ogräsen på hösten?
- Rotstudier för åkertistel och hästhov under både vår och höst

Optimerad gröda och växtföljd

Vikten av att den odlade grödan får optimala förutsättningar i fält för att klara konkurrensen med ogräs betonades av många grupper. Det kan därmed handla om att lantbrukaren har tillgång till ett sortmaterial som är anpassat till gårdens förutsättningar, ökad kunskap om precisionsgödning med t ex GPS och vikten av väl­dränerade fält. Frågor som lyftes var hur roto­gräsens påverkas av nya grödor i växtföljden samt behovet av studier om frövallarnas ogräseffekt.

- Bättre anpassat sortmaterial t ex ökad vinterhärdighet och etableringsförmåga för höstvetete
- Växtföljd och roto­gräs

Teknikutveckling och bekämpningsstrategier

Det finns ett behov av mer studier på ogrässkäraren för att nå bättre ogräseffekt t ex vilken tidpunkt är bäst för bekämpning, vilken klipphöjd som ska användas och hur radavståndet påverkar effekten av klippningen samt bekämpningsstrategins långsiktiga effekter i fält. Det finns utvecklingspotential i radhackningstekniken t ex styrning med GPS och utveckling av skären. Plog eller avskärning - är det djupet som är viktigast? Plöjning är energikrävande och medför markpackning men är effektivt mot roto­gräs. Hur kan plöjningen minskas men samtidigt klara roto­gräsen? Vilka metoder kan användas mot roto­gräsen under extrema år när det t ex är för blött i fälten för att köra?

Svartråda är en viktig metod för att minska ogrästrycket framförallt på gårdar med ekologisk produktion med stor andel spannmål i växtföljden och samtidigt låg andel vall. Svartråda är effektivt men det medför också risk för näringsläckage. Många studier om svartråda är föråldrade då dagens maskinpark är helt annorlunda än när de utfördes. Här behövs mer forskning för hur en effektiv ogräsreglering ska uppnås med modern teknik utan att negativ miljöpåverkan uppstår genom ökat näringsläckage. Svartråda behöver även jämföras med andra metoder och hur långsiktig den ogräsreglerande effekten är.

- Fortsatta studier av ogrässkäraren
- Vidarutveckling av radhackning- t ex radavstånd, styrning med GPS
- Radhackning mot hästhov

- Forskningsprojekt som kombinerar flera bekämpningsmetoder och utvärderar effekterna på rotoqräs på lång sikt men även tar hänsyn till näringsläckage. Kan t ex vara en kombination av kemisk bekämpning med bandsprutning och mekanisk med radhackning
- Studier om svartträda- ny teknik och fokus på näringsläckage

Forskningsförutsättningar och metodik

I dagsläget finns mycket forskningsresultat som skulle kunna återanvändas för modellering. Det behövs även utveckling av ny metodik för fältförsök vars mål är att studera bekämpningseffekter på rotoqräs. Det finns flera exempel på försök vars resultat har varit svårtolkade på grund av försöksupplägget. Perenna rotoqräs uppträder fläckvis i fält och därför krävs statistiska metoder som tar hänsyn till detta. Varför är det ofta skillnader mellan resultaten i fältförsök och i praktiken?

Svensk forskning behöver samordnas med internationell då anslagen till tillämpade forskningsprojekt minskar. Det är även önskvärt att t ex ansökningar som behandlar liknande frågeställningar samordnas inför forskningsutlysningar t ex för teknikutvecklingsprojekt. Här kan ämneskommittéerna inom Fältforsk vara viktiga koordinatörer. Från flera grupper konstaterades vikten av att forskningen och praktiken har nära kontakt med varandra och att rådgivarna även har möjlighet att vara med vid planering och genomförandet av projektet, och inte enbart under perioden för skrivandet av ansökningarna.

- Ökad samordning inför forskningsutlysningar
- Närmare samarbete forskare-rådgivare-lantbrukare

Övergripande frågor

Minskad användning av fossila bränslen är en viktig fråga för svenskt lantbruk. En stor del av användning är som drivmedel för maskinparken. Hur kan biogas och bioenergi bli mer tillgängligt och kan avgasen ledas tillbaka till marken som kol och kvävegödsel?

Det framfördes också att det i en snar framtid inte kommer att finnas ett stort urval av kemiska växtskyddsmedel för lantbrukarna att använda på grund av ökande kostnader för registrering och utprovning samt resistensproblem hos ogräs och skadeorganismer. Därför behövs ökade satsningar på mekanisk ogräsreglering och andra bekämpningsmetoder samt goda exempel på *hur* och *att* det fungerar i praktiken.

Det finns ett grundläggande problem i skandinaviskt lantbruk idag där tillämpad forskning får minskade anslag samtidigt som de forskningsresultat som produceras inte blir omsatta i praktiken. En anledning är att rådgivare har ansvar för allt fler kunder och därmed finns för lite tid för fördjupning i aktuella forskningsnyheter.

- Goda gårdsexempel
- Minskad användning av fossila bränslen
- Ökad lönsamhet som ger utrymme för ökad precision i odlingen
- Mer fokus i forskningsprojekten på att resultaten ska kunna användas i praktiken